

SEQUERA SUPERADA, I ARA QUÈ?

**De la gestió reactiva a la
governança resilient de
l'aigua a Catalunya**

oikia

Continguts

1. Introducció. L'aigua a Catalunya avui

2. Repàs històric

3. Impactes de l'última sequera des d'una mirada integral

Una crisi amb múltiples dimensions... i poca consciència

Respostes institucionals i limitacions estructurals

Mirades i estratègies alternatives

Impacte econòmic: tres sectors en tensió

Una tensió de fons: economia versus ecologia

Posicionament polític i joc de competències

Aprenent del passat, adaptant-nos al futur

Cap a una gestió justa i resilient

4. Actors i sectors implicats

A. Els que decideixen. Poder institucional i econòmic

B. Els que resisteixen. Societats civils i territoris mobilitzats

C. Els que observen, connecten i reinterpreten

D. Les que romanen invisibles: dones, infants i no humans

5. Bones pràctiques i casos d'èxit

6. Reptes i escenaris de futur

7. Des d'Oikia: accions, estratègies i propostes

A. Planificació i governança

B. Tecnologia i infraestructures ecosocials

C. Cultura, educació i comunicació

D. Producció, consum i món agrari

E. Finançament i implementació

8. Recursos

1. Introducció. L'aigua a Catalunya avui

L'aigua, com a bé comú essencial per a la vida i el desenvolupament, no és un recurs inesgotable, sinó un patrimoni que cal gestionar amb responsabilitat i visió de futur. Catalunya, amb el seu clima mediterrani, ha conviscut històricament amb la irregularitat de les precipitacions. Actualment l'escenari hídric a Catalunya és un dels més complicats de gestionar: malgrat hem atravesat una situació extremadament crítica en quant a escassetat d'aigua durant els darrers anys, les pluges de primavera han portat un escenari de recuperació que pot fer que ens relaxem, però no podem oblidar que el fet que tinguem aigua no vol dir que la sequera hagi acabat.

Catalunya acaba de sortir d'una sequera històrica, la més severa i perllongada registrada, que s'estén durant tres anys i afecta més de la meitat del territori. Aquesta crisi hídrica, agreujada pel canvi climàtic, amenaça els recursos hídrics, les conques fluvials i les reserves dels embassaments, precipitant una situació crítica en el consum d'aigua i la disponibilitat de precipitacions. En els últims anys, la manca de pluges sostingudes i l'esgotament de les reserves als embassaments han obligat a la implementació de mesures restrictives en el consum d'aigua, afectant tant l'agricultura, un sector vital per a l'economia catalana, com l'abastament domèstic and la intenció de garantir l'abastament bàsic, però tenen conseqüències econòmiques i socials significatives. Són les pluges recents un alleujament real o un miratge que ens distreu de l'aridització. **Hem superat la sequera, però encara ens trobem en una profunda crisi hídrica.**

La urgència és evident: per garantir una governança sostenible a Catalunya, cal una transformació radical en la gestió dels nostres recursos hídrics. Això implica implementar estratègies que maximitzin l'eficiència i la conservació de l'aigua, invertir en infraestructures innovadores per a la reutilització i la dessalinització, modernitzar els sistemes de regadiu i promoure pràctiques agrícoles que respectin el nostre entorn.

Catalunya ha de liderar l'adaptació al canvi climàtic, articulant plans d'acció que mitiguin els efectes de la sequera i altres fenòmens extrems. Això exigeix polítiques valentes que redueixin les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i protegeixin els nostres ecosistemes més vulnerables, però també estudiar què s'ha fet a altres territoris comparables, considerar opcions com la gestió integrada, la recàrrega d'aqüífers o la dessalinització per tal que, per sobre de tot, puguem assegurar la disponibilitat d'aigua a llarg termini.

Des d'Oikia, ens comprometem a analitzar en profunditat l'impacte de la sequera que colpeja Catalunya, examinant com afecta els diversos agents socials, econòmics i institucionals, així com les diferents realitats territorials. No ens limitem a constatar la crisi: abordem els factors estructurals i les respostes institucionals existents, tot posant l'accent en els dèficits i potencialitats del model actual de governança de l'aigua.

Amb aquesta mirada crítica i propositiva, el nostre objectiu és contribuir a una gestió més justa, eficient i resilient dels recursos hídrics. Per això, al final d'aquest estudi, presentem una sèrie de propostes concretes per millorar la governança de l'aigua a Catalunya i fer front als reptes presents i futurs amb visió de sostenibilitat i equitat.

Per aquest motiu, aquest informe s'organitza en diversos apartats. En primer lloc, presentem una introducció sobre la situació actual de l'aigua a Catalunya. En segon lloc, oferim un repàs històric dels darrers vint-i-cinc anys de gestió d'aquest bé comú, tant en entorns urbans com rurals. En tercer lloc, analitzem els impactes de la sequera des d'una mirada integral i territorialitzada. En quart lloc, mapejem els principals actors i sectors implicats, destacant els seus interessos, responsabilitats i contribucions a l'estat de la qüestió. En cinquè lloc, recollim bones pràctiques i casos d'èxit en la governança de l'aigua a diferents escales. En sisè lloc, explorem escenaris de futur i reptes clau per al conjunt del país.

Finalment, i com a contribució central de l'equip d'Oikia, presentem un **conjunt de propostes concretes per millorar la governança de l'aigua a Catalunya**. Aquestes propostes volen ser una eina útil per a responsables públics, entitats socials i altres agents implicats que treballen per una gestió més justa, eficient i resilient dels recursos hídrics. Al final del document també s'inclou una guia de recursos per aprofundir en els temes tractats al llarg de l'informe.

2. Repàs històric

Tot i que la sequera que hem patit en els últims anys ha estat la més llarga des que hi ha registres, l'escassetat extrema d'aigua no és un fenomen nou a casa nostra. Catalunya ha conviscut amb la manca d'aigua de manera cíclica, i la història recent és un reflex clar d'aquesta vulnerabilitat estructural davant del canvi climàtic i una gestió del territori sovint tensionada pels interessos econòmics.

1989–1990: la gran sequera del segle XX

Tot i centrar-nos en el segle XXI, és important recordar que una de les sequeres més dures del segle XX va tenir lloc entre 1989 i 1990. Aquest episodi va durar gairebé 18 mesos, i va afectar de manera molt significativa les conques internes catalanes, amb els embassaments per sota del 15% de la seva capacitat. Es van haver d'establir restriccions d'aigua als municipis, inclosa la ciutat de Barcelona, i es van iniciar campanyes de sensibilització ciutadana per reduir el consum.

Aquesta sequera va tenir un efecte catalitzador en la creació de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), que es va fundar el 2000, i també en la primera planificació hidràulica més moderna a Catalunya. Malgrat això, molts dels problemes estructurals (sobrecàrrega turística, falta d'infraestructura de reutilització, baixa eficiència del reg agrícola) ja es feien evidents, i la resposta institucional encara estava molt centrada en solucions d'urgència més que no pas en una visió integrada de futur.

2005–2008: la primera gran alerta

Una de les primeres sequeres del segle XXI amb fort impacte mediàtic i polític va tenir lloc entre 2005 i 2008. Els anys 2007 i 2008 van ser particularment secs, i van comportar l'activació de mesures d'emergència, com ara la reactivació de pous abandonats, la reducció de la pressió a la xarxa de subministrament i la importació d'aigua amb vaixell des de Marsella i Tarragona.

Segons dades de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), durant l'abril del 2008 els embassaments interns de les conques internes catalanes es trobaven per sota del 20% de la seva capacitat. Davant aquesta situació, el govern va apostar per reforçar l'abastiment mitjançant la construcció de la dessalinitzadora del Llobregat (inaugurada el 2009) i l'ampliació de la planta de la Tordera. Aquestes instal·lacions han estat fonamentals per garantir un cert marge de seguretat, però també han obert el debat sobre la seva sostenibilitat ambiental i dependència energètica.

2016–2017: sequera i canvi climàtic

Una nova sequera important va tenir lloc entre 2016 i 2017. Tot i no arribar a nivells tan extrems com l'anterior, va suposar una alerta clara sobre l'augment de la freqüència d'aquests episodis. El Tercer Informe sobre el canvi climàtic a Catalunya (2016), elaborat pel Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS), advertia que el país es dirigia cap a un escenari d'increment de les temperatures mitjanes, irregularitat pluviomètrica i risc creixent d'episodis extrems com sequeres, onades de calor i incendis forestals.

Aquesta sequera va evidenciar la necessitat de planificació a llarg termini i d'infraestructures resilients, però també la importància de polítiques de reducció de la demanda, especialment en sectors com l'agricultura, que representa gairebé el 80% del consum hídric de l'estat espanyol.

2020–2024: la més llarga i persistent

La sequera que va començar l'any 2020 i que continua activa el 2024 ja es considera la més prolongada des que hi ha registres a Catalunya. Segons dades de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) i del Servei Meteorològic de Catalunya, aquest episodi s'ha caracteritzat per una davallada molt marcada de les precipitacions, especialment a les conques del Ter-Llobregat i l'Empordà. L'any 2022, per exemple, a Barcelona només es van recollir 307 mm de pluja, una xifra molt inferior a la mitjana històrica de 614 mm anuals.

Davant l'agreujament de la situació, el febrer de 2024 es va declarar l'emergència per sequera a la regió metropolitana, amb mesures com la limitació del consum d'aigua domèstica a 200 litres per persona i dia, així com restriccions en els usos agrícoles i industrials. El govern ha destinat més de 500 milions d'euros a infraestructures com dessalinitzadores i sistemes de reutilització d'aigua. Tot i això, ha estat objecte de crítiques per no impulsar amb prou força polítiques estructurals de reducció de la demanda i per la manca de plans integrals de gestió de l'aigua.

RECURSOS

- Tretze sequeres que han marcat la història del país (El Temps, 07-02-2024): <https://tuit.cat/bw9rc>
- La mare de totes les sequeres (Ara, 26-03-2015): <https://tuit.cat/Czbjj>
- Catalunya ha viscut 10 episodis secs en un segle: com s'han fet notar a Barcelona? (betevé, 16-11-2023): <https://tuit.cat/zRt56>

2025: Potser ja no tenim sequera, però seguim tenint problemes d'aigua

Tot i que les pluges dels darrers mesos han permès superar l'etapa més crítica, la crisi hídrica a Catalunya no ha acabat. Al maig de 2025, els embassaments de les conques internes rondaven el 80% de la seva capacitat i s'han aixecat oficialment les restriccions a gairebé tota Catalunya. Tot i així, els experts adverteixen que la situació continua sent fràgil i que no podem abaixar la guàrdia.

Hi ha tres raons principals per les quals els problemes persisteixen malgrat el final tècnic de la sequera:

1. Recuperació desigual i dependència meteorològica. Malgrat la millora global, alguns embassaments com el de Riudecanyes (Tarragona) es troben encara en estat de prealerta. A més, la recuperació ha estat possible gràcies a episodis puntuals de pluges intenses, com la borrasca Jana, que no garanteixen estabilitat a llarg termini. <https://tuit.cat/zRt56>

2. Impactes estructurals sobre el sector primari i energètic. La sequera ha tingut conseqüències greus per al sector agrari, amb pèrdues milionàries i una reducció de la superfície conreada en zones com l'Empordà i el Segrià. També ha afectat la producció hidroelèctrica, augmentant la dependència d'altres fonts energètiques. Aquests impactes no desapareixen amb la pluja: la seguretat alimentària i la planificació energètica continuen condicionades per la incertesa hídrica i, així, també tots els sectors econòmics que en viuen o depenen.

3. Un problema de governança, no només de recursos: La crisi ha evidenciat les limitacions dels models actuals de gestió de l'aigua. No es tracta només de tenir més aigua, sinó de com es governa: qui decideix, amb quins criteris, i amb quines eines. Catalunya ha fet passos importants en reutilització (l'aigua regenerada ja cobreix el consum d'un milió de persones, segons Aigües de Barcelona) però calen inversions sostingudes i innovació tecnològica i institucional per avançar cap a un model resilient i just.

En aquest context, la gestió de l'aigua esdevé un repte de país, que demana polítiques públiques valentes, inversions en infraestructures verdes i digitals, i una governança més democràtica i anticipativa. Cal coordinar millor els usos domèstics, agrícoles, industrials i ambientals; fomentar l'estalvi i la reutilització; i anticipar escenaris futurs. La sequera pot haver acabat, però el repte climàtic continua. I no és només hidrològic: és social, alimentari, energètic, territorial, cultural, econòmic i polític.

REFLEXIONS

- **AURA VIDAL** Les sequeres que vindran (Diari Ara, 22-06-2024): <https://tuit.cat/f5Ovu>
- **ROSA M. BRAVO** La sequera ve de molt lluny (El Punt Avui, 08-02-2024): <https://tuit.cat/oKOCB>
- **ANTONI BASSAS** Sequera i vergonya (Diari Ara, 02-02-2024): <https://tuit.cat/9E65p>
- **HUG MARCH CORBELLA** Debats que cal abordar en la transició hídrica de Barcelona (Barcelona Metròpolis, abril 2025): <https://tuit.cat/7ptVO>
- **MANUEL GARCÍA VARA** Mites entorn de la gestió de la sequera (La Directa, 25-01-2024): <https://tuit.cat/5ropr>

Una crisi de passat, de present... però evitable en el futur

Les sequeres del segle XXI a Catalunya són una expressió clara de les tensions entre canvi climàtic, model econòmic i gestió del territori. Informes com el del **Panel Intergovernamental del Canvi Climàtic** (IPCC) o l'**Observatori Intergovernamental del Clima del Mediterrani** (MedECC, 2020) situen la conca mediterrània com una de les regions més vulnerables del planeta a l'escalfament global. L'escassetat hídrica, més que una excepció, passarà a ser una nova normalitat. I per això hem de preparar Catalunya no només per ser un país resiliència a les crisis que vindran, sinó també per aprofitar la oportunitat que hi ha en esdevenir pioneres en la governança hídrica adaptada al canvi climàtic.

Per aquest motiu, la resposta institucional ha de transcendir la gestió de l'emergència. Com afirma el Pla de Sequera de Catalunya 2023-2027, cal avançar cap a un model de sobirania hídrica que posi l'accent en la planificació, la descentralització, la reutilització i l'equitat social. Això implica replantejar usos i prioritats, posar límits a l'expansió de sectors altament consumidors (com el turisme i la indústria agroexportadora) i promoure una cultura de l'aigua que no es basi només en l'eficiència tecnològica, sinó en la justícia ecològica. Fa poc que hem sortit d'una sequera, però això no significa que el problema hagi acabat.

La història recent de les sequeres a Catalunya és, a la vegada, una crònica de la supervivència i superació, de les oportunitats perdudes i dels reptes que encara hem de resoldre. Conèixer la història ens pot ajudar a no repetir-la, però perquè aquesta última part sigui possible necessitem construir una governança de l'aigua a l'altura de la crisi ecològica global.

3. Impactes de l'última sequera des d'una mirada integral

Catalunya acaba de travessar una de les sequeres més greus de la seva història recent. Iniciada a la tardor del 2020 i agreujada durant la primavera del 2021, aquesta sequera ha esdevingut una fita climàtica sense precedents al país. L'any 2023, el fenomen s'havia estès arreu del país, amb afectacions especialment crítiques a les zones litoral i prelitoral, on el dèficit de precipitacions va arribar a nivells alarmants. Aquesta situació, que s'ha allargat fins al 2024, requereix una mirada que vagi més enllà de l'anàlisi ambiental per abordar-ne també les dimensions socioeconòmiques, institucionals i territorials.

Malgrat que els embassaments han recuperat fins al 80% de la seva capacitat (un nivell que no es veia des del 2021), **les cicatrius de la sequera encara són ben presents**. Encara hi ha conseqüències latents i debilitats estructurals que cal afrontar. És hora de deixar enrere la gestió reactiva i avançar cap a una governança resilient de l'aigua a Catalunya. A continuació, identifiquem algunes d'aquestes cicatrius i analitzem els reptes estructurals que han posat al descobert:

Una crisi amb múltiples dimensions... i poca consciència

La sequera que afecta Catalunya no és només un fenomen meteorològic, sinó també social, alimentari, energètic, territorial, cultural, econòmic i polític. La manca d'aigua no es limita a un sol sector, sinó que impacta transversalment totes les esferes de la societat, en major o menor grau. L'aigua, com a recurs essencial per a la vida, està present en pràcticament totes les dimensions de la nostra activitat col·lectiva.

Així, per exemple, la sequera ha tingut conseqüències tant en el turisme com en la indústria agroalimentària, passant per serveis com les bugaderies, els hotels o la restauració. Tot i això, la consciència social sobre el valor de l'aigua continua sent escassa, i sovint només en prenem plena consciència quan ens en falta.

Per aquest motiu, és fonamental entendre que **no es tracta d'un problema d'uns quants, sinó d'un desafiament estructural que afecta tota la societat**. I encara que els efectes més greus es manifestin a llarg termini, cal actuar amb mirada de futur per prevenir nous impactes i construir col·lectivament una relació més justa i sostenible amb aquest recurs vital.

Respostes institucionals i limitacions estructurals

El Govern de la Generalitat ha **destinat prop de 500 milions d'euros a la construcció i ampliació de plantes dessalinitzadores**. Tot i que aquesta és una resposta tècnica ràpida, la dessalinització és energèticament intensiva i genera residus salins i químics que poden danyar els ecosistemes marins locals.

Així mateix, el febrer de 2024, l'Ajuntament de Barcelona va activar un règim d'estalvi d'aigua que limitava el consum domèstic a 200 litres per persona i dia. La mesura es va fer visible arreu de la ciutat a través de cartells en el transport públic i altres espais, alertant de la situació crítica dels embassaments i apel·lant a la responsabilitat individual. Tanmateix, com advertia l'activista **Carlota Gornés** al *Green European Journal*, "la regió metropolitana de Barcelona consumeix gairebé 300 milions de metres cúbics d'aigua en un any normal, fins i tot sense sequera. El nombre creixent de turistes posa una pressió afegida sobre els recursos hídrics de la ciutat i la regió".

Aquests dos exemples ens mostren com, les respostes institucionals, sovint reactives, continuen centrant-se en solucions tecnocèntriques, sense abordar els desequilibris de fons en l'ús i distribució de l'aigua.

Impacte econòmic: tres sectors en tensió

La sequera ha posat en evidència les fragilitats d'un model econòmic altament dependent de la disponibilitat d'aigua, especialment en tres sectors clau:

Sector primari: una pagesia al límit

L'agricultura catalana, especialment la de regadiu, ha patit pèrdues milionàries en els últims anys degut a la sequera. Segons dades d'Unió de Pagesos, la campanya de cereals del 2023 ja va patir una caiguda de producció del 60% en algunes comarques com la Segarra o l'Urgell, i l'any 2024 la situació es va agreujar encara més. Els conreus intensius en aigua com el blat de moro, l'arròs al delta de l'Ebre o la fruita dolça al Segrià són especialment vulnerables. A més, el sector ramader també està sent colpejat per la manca de pastures i la pujada de costos associada al subministrament d'aigua per als animals.

Mentre la pagesia assumeix riscos creixents, les ajudes públiques arriben tard i amb condicions burocràtiques que deixen fora moltes petites explotacions. Això ha provocat mobilitzacions i protestes a Lleida i les Terres de l'Ebre, on el clam per una política hídrica més justa i sobirana s'ha fet sentir amb força. Per exemple, una de les més emblemàtiques va ser entre el 6 i 7 de febrer ed 2024 on, segons Unió de Pagesos, més de 2.000 tractors van entrar a la ciutat per l'Avinguda Meridiana i la Diagonal de Barcelona, des de diverses comarques, per protestar contra la burocràcia, els costos elevats i la competència deslleial.

Indústria: entre la innovació i la inèrcia

El sector industrial, especialment **les empreses químiques del Camp de Tarragona i les tèxtils de la conca del Ter**, depenen fortament de l'ús d'aigua per als seus processos de producció. Malgrat avenços puntuals en la reutilització d'aigua (com la planta de tractament d'aigua regenerada al polígon petroquímic de Tarragona), la inèrcia del model extractiu es manté.

A la **conca del Besòs**, per exemple, s'han documentat episodis de contaminació industrial que han dificultat la regeneració del riu, empitjorant la qualitat dels recursos hídrics disponibles. La societat civil, amb plataformes com Aigua és Vida, denuncia que la indústria no està assumint prou responsabilitats en la transició cap a una gestió sostenible dels recursos.

Turisme: el gran elefant a l'habitació

Amb un pes desproporcionat en l'economia catalana, representant prop del **12% del PIB**, el turisme exerceix una pressió creixent sobre els recursos hídrics, especialment en zones costaneres com la Costa Brava, la Costa Daurada i Barcelona ciutat.

Els allotjaments turístics, sobretot els apartaments d'ús turístic, escapen sovint al control institucional pel que fa a consum d'aigua. Durant l'estiu de 2023, municipis com Cadaqués o Begur van veure duplicar la seva població de facto, amb un augment exponencial en el consum d'aigua mentre la pagesia i la població local patien restriccions.

Aquest model de “sol i platja” és incompatible amb l'escenari climàtic que s'està configurant. Malgrat això, les campanyes institucionals continuen promovent un creixement turístic que no integra ni l'escassetat hídrica ni la justícia ambiental. Com denuncien veïnes organitzades a la plataforma SOS Costa Brava, “el turisme ha deixat de ser una oportunitat per convertir-se en una amenaça per a la vida quotidiana i els ecosistemes”.

Mirades i estratègies alternatives

Però no tot s'ha reduït a prohibicions i sancions. També hi ha algunes mesures que han orientat la comprensió de la sequera cap a una transformació més radical de la governança dels béns comuns i les seves crisis. En altres paraules: cal pensar en respostes estructurals, no només apel·lar a la bona voluntat de la ciutadania.

Aquest fet convida a revisar el model actual de gestió hídrica, que sovint prioritza els interessos econòmics per davant de les necessitats ecològiques i socials del país. Des d'algunes ciutats i entorns metropolitans, però, s'estan impulsant alternatives basades en la justícia ambiental i el dret a l'aigua: renaturalització urbana, descentralització dels sistemes de captació i reutilització, o participació ciutadana vinculant.

Un exemple destacat és el de **Terrassa**, on la municipalització del servei d'aigua ha permès avançar cap a una gestió més democràtica, transparent i orientada al bé comú. Mitjançant la **Taula de l'Aigua**, un espai plural de participació, s'ha impulsat una visió que va més enllà de l'eficiència tècnica, incorporant criteris de sostenibilitat, equitat i sobirania ciutadana. Aquesta experiència mostra que és possible abordar la sequera amb transformacions estructurals i no només amb mesures d'urgència.

Aquestes mirades urbanes, sovint sorgides de moviments socials, col·lectius veïnals i institucions compromeses, ofereixen una oportunitat per repensar el paper de les ciutats davant l'emergència climàtica. Més enllà de la tècnica, es tracta d'assumir una responsabilitat col·lectiva i política per transformar la relació amb l'aigua, entenent-la com un bé comú fràgil que cal protegir amb equitat, solidaritat i cura.

Una tensió de fons: economia versus ecologia

Aquest panorama evidencia un xoc estructural entre el model econòmic dominant, basat en el creixement il·limitat, la mercantilització de la natura i la concentració de poder; i els límits ecològics del territori. Sense una planificació que desmunti els privilegis hídrics dels sectors més extractius i aposti per una redistribució radical dels usos i de les responsabilitats, la sequera no només persistirà, sinó que aprofundirà les desigualtats socials, territorials i de gènere. Com deia l'ecòloga i pensadora catalana **Teresa Vicente**, “els béns comuns no poden estar subjectes a les regles del mercat, sinó als principis de justícia i responsabilitat col·lectiva”.

La transició hídrica que necessita Catalunya no pot quedar segrestada per solucions tècniques, com les macroinfraestructures o la innovació digital, que sovint amaguen una continuïtat del model de sobreexplotació. Cal anar més enllà i qüestionar de manera frontal les lògiques de producció i consum que sostenen aquest sistema: cal dir prou a un turisme que desborda la capacitat hídrica dels territoris, a l'agroindústria porcina que contamina aquífers sencers, o als megaprojectes urbanístics que prioritzen el luxe per davant de l'habitabilitat.

Hi ha experiències que apunten en una altra direcció. Com s'ha mencionat anteriorment, Terrassa és un referent en la municipalització de l'aigua, però també ho són la xarxa d'horts urbans i comunitaris a Nou Barris, el pla de gestió hídrica participativa impulsat al Baix Camp o les iniciatives de cures de l'aigua liderades per col·lectius feministes a les Terres de l'Ebre. Totes elles ens recorden que la transformació no només és necessària: és possible i ja està en marxa.

Posicionament polític i joc de competències

La crisi hídrica també ha obert esquerdes polítiques. Alguns ajuntaments, especialment de l'àrea metropolitana, han estat reticents a aplicar mesures impopulars o a assumir responsabilitats en la gestió directa dels recursos hídrics, traslladant la responsabilitat a la Generalitat. A la vegada, el govern català ha anat oscil·lant entre la urgència tècnica i la prudència política, evitant abordar de manera frontal els conflictes d'interessos entre sectors econòmics i la necessitat de reduir la demanda hídrica.

El joc de competències sovint amaga una manca de voluntat per coordinar polítiques estructurals a escala regional. L'aigua, que travessa municipis, conques i sectors, continua governant-se de manera fragmentada, amb pocs espais reals de co-decisió entre institucions i societat civil.

Aprenent del passat, adaptant-nos al futur

Les sequeres de 2005-2008 i de 2007-2009 ja van obligar a mesures d'emergència, com la recuperació de 280 pous i la millora de les plantes de tractament d'Abrera i Sant Joan Despí. També es van construir les dessalinitzadores del Llobregat i la Tordera. Tot i això, moltes d'aquestes infraestructures s'han gestionat amb una lògica d'excepcionalitat, sense una planificació real a llarg termini.

La modernització del regadiu ha tingut un impacte desigual, i en canvi, iniciatives com els sistemes de doble circuit amb aigua grisa per a usos no potables han demostrat ser eficients, escalables i amb potencial transformador.

Cap a una gestió justa i resilient

El cas català evidencia que les sequeres no són accidents puntuals ni simples desviacions del clima: són advertiments estructurals d'un model econòmic que tracta els límits físics del territori com si fossin negociables. Davant d'aquest escenari, continuar multiplicant l'oferta d'aigua com si el problema fos només tècnic (més canonades, més dessalinitzadores, més infraestructures) és tant com alimentar el foc mentre es predica l'extinció.

El repte és polític: implica qüestionar qui decideix sobre l'aigua, a què es destina, qui en queda fora i qui n'assumeix les conseqüències. Avançar cap a la sobirania hídrica vol dir reduir la demanda amb valentia, desmuntar els privilegis hídrics dels sectors més intensius i repensar les ciutats com a espais que reten comptes amb el territori, no que l'esgoten. Vol dir també obrir processos de decisió que no siguin meres consultes, sinó espais reals de corresponsabilitat i conflicte.

L'experiència de Barcelona, amb avenços parcials però reveladors, demostra que les solucions tècniques poden tenir sentit només si van acompanyades d'un canvi en les prioritats socials: ni l'aigua és infinita, ni totes les demandes són legítimes.

La sequera no ens convida a resistir per tornar a la normalitat, sinó a interrogar què anomenem normalitat i a desfer-ne els automatismes. No es tracta només de gestionar millor una escassetat, sinó de reconèixer que hi ha límits que no cal superar, sinó escoltar. I que el benestar no vindrà de continuar estirant la corda, sinó de saber fins on estem disposades a tensar-la.

4. Actors i sectors

Quan pensem en reptes hídrics, sovint ens venen al cap les empreses explotadores de l'aigua, l'agricultura intensiva o el turisme massiu. **Però una cosa que la sequera recent ha posat en evidència és que cap sector, ja sigui econòmic, polític o social, està exempt dels riscos que comporta una crisi d'aigua.** Per això, quan reflexionem sobre qui són els actors i sectors implicats en la gestió i distribució d'aquest recurs, hem d'ampliar la mirada: no només cal assenyalar els grans consumidors i interessos poderosos, sinó també reconèixer les responsabilitats compartides de la ciutadania, les administracions públiques i les institucions. **Només abordant aquesta complexitat podrem construir respostes integrals, justes i resilients davant l'emergència hídrica que vivim.**

Per fer-ho més senzill, hem agrupat els diferents actors i sectors de Catalunya en els següents grans grups:

**ELS QUE DECIDEIXEN.
PODER INSTITUCIONAL
I ECONÒMIC**

**ELS QUE RESISTEIXEN:
SOCIETATS CIVILS I
TERRITORIS
MOBILITZATS**

**ELS QUE OBSERVEN,
CONNECTEN I
REITERPRETEN**

**LES QUE ROMANEN
INVISIBLES: DONES,
INFANTS I NO HUMANS**

A. ELS QUE DECIDEIXEN. PODER INSTITUCIONAL I ECONÒMIC

Els sectors que controlen el poder polític i econòmic solen ser dels més implicats en la gestió de la sequera. Les **administracions públiques**, com ara agències com l'Agència Catalana de l'Aigua, els ajuntaments o altres entitats organitzatives, tenen una capacitat normativa, planificadora i sancionadora que els permet reaccionar i prendre decisions davant dels reptes hídrics. Tanmateix, “un gran poder comporta una gran responsabilitat”, i això també implica que han de ser conscients de les tensions, les desigualtats socials i la necessitat de respondre a totes les escales i actors.

En el cas dels **sectors econòmics dominants** (és a dir, empreses i altres entitats econòmiques de rellevància, com ara les cambres de comerç o patronals), aquests tenen un paper clau en la gestió de la sequera a Catalunya. Des de les empreses vinculades a l'agricultura intensiva i la ramaderia industrial, fins als sectors del turisme i la urbanització hídrica (com ara les segones residències, les piscines privades o els camps de golf), tots ells exerceixen una gran pressió sobre els recursos hídrics disponibles. A més, les empreses gestores de l'aigua, moltes d'elles operant sota règim de concessió, sovint actuen amb un grau elevat d'opacitat i disposen d'una notable capacitat d'influència política, fet que els permet incidir directament en les polítiques públiques d'aigua.

Aquest conjunt d'actors econòmics no només té una capacitat elevada per adaptar-se a les restriccions hídriques, sinó que sovint contribueix a modelar les mateixes respostes institucionals a la sequera. Així, per exemple, mentre es promouen campanyes de responsabilització ciutadana, determinats sectors econòmics obtenen excepcions o flexibilitzacions en l'aplicació de les restriccions, com ha estat el cas de l'exempció parcial per a l'ompliment de piscines d'hotels o el reg de camps de golf durant episodis de sequera severa. Aquesta asimetria posa de manifest la necessitat d'una governança hídrica més justa i transparent, que prioritzi els usos essencials i col·lectius de l'aigua davant els interessos econòmics particulars.

B. ELS QUE RESISTEIXEN. SOCIETATS CIVILS I TERRITORIS MOBILITZATS

Davant l'hegemonia institucional i econòmica en la gestió de l'aigua, existeixen també actors col·lectius que, des dels marges, resisteixen i proposen alternatives. Aquestes resistències sovint s'articulen des de la societat civil organitzada, les comunitats rurals i urbanes que pateixen desigualtats, i els moviments socials que defensen una gestió justa i democràtica de l'aigua. Lluny de tenir accés privilegiat als espais de decisió, aquests actors acumulen coneixement pràctic i compromís territorial, i actuen com a contrapès a una governança hídrica sovint centralitzada i influïda per interessos econòmics.

Els **moviments per la justícia hídrica**, com *L'Aigua és Vida* o la *Xarxa per la Sobirania Energètica*, han tingut un paper fonamental en la denúncia de la privatització de l'aigua i en la promoció d'un model basat en la gestió comunitària i la responsabilitat col·lectiva. Mitjançant campanyes, accions pedagògiques i aliances territorials, han contribuït a visibilitzar els impactes de la mercantilització de l'aigua i a construir imaginari alternatiu on l'aigua és concebuda com un bé comú i no com una mercaderia.

També la **pagesia regenerativa i les comunitats rurals** que defensen pràctiques sostenibles amb la terra i l'aigua són agents clau d'aquesta resistència. Malgrat ser sovint invisibilitzades dins del debat institucional i mediàtic, aquestes comunitats acumulen un coneixement profund sobre la gestió del territori i la preservació dels recursos hídrics. La seva contribució no només és pràctica, sinó també política: qüestionen el model agroindustrial intensiu i proposen formes de vida arrelades, resilents i compatibles amb els cicles naturals.

A les ciutats, les **comunitats urbanes precaritzades** pateixen de manera especialment greu les desigualtats en l'accés a l'aigua. Hi ha veïnats on l'aigua no està garantida, habitatges informals afectats per talls de subministrament i realitats sovint ignorades per les polítiques públiques. En aquests contextos, l'aigua esdevé un marcador més de desigualtat social. Els col·lectius que emergeixen per defensar el dret humà a l'aigua en aquests territoris no només denuncien la injustícia, sinó que també generen formes d'autorganització comunitària i cura col·lectiva.

Aquest conjunt d'actors, moviments socials, pagesia i comunitats urbanes en lluita, demostra que la resistència hídrica no és només una qüestió de denúncia, sinó també de proposta.

**Cal escoltar i reconèixer aquestes veus
per construir una governança de l'aigua
que sigui veritablement inclusiva,
transparent i arrelada als territoris.**

C. ELS QUE OBSERVEN, CONNECTEN I REINTERPRETEN

A més dels actors directament implicats en la gestió i la resistència, hi ha un conjunt d'agents que tenen un paper essencial en la comprensió, la comunicació i la resignificació de la crisi de l'aigua. Són els qui observen críticament, connecten diferents perspectives i reinterpreten les experiències per generar nous marcs de comprensió i acció social. Aquest grup aglutina sectors acadèmics, mediàtics i creatius que, amb diferents llenguatges i estratègies, contribueixen a posar en relleu les tensions, desigualtats i potencialitats associades a la governança hídrica.

En primer lloc, **l'acadèmia i els centres de recerca** desenvolupen un paper clau en la producció de coneixement crític al voltant de la sequera, la governança dels recursos, els ecosistemes i les desigualtats associades. Per exemple, el projecte Future Water de la Universitat de Cape Town ha co-produït recerca amb comunitats locals sobre la gestió integrada dels recursos hídrics en contextos urbans afectats per la sequera. També la Universitat Autònoma de Barcelona ha publicat estudis que analitzen les desigualtats en l'accés a l'aigua a zones metropolitanes com Barcelona, aportant dades i perspectives que alimenten el debat públic i les polítiques locals.

El **periodisme d'investigació i els mitjans de comunicació** tenen un rol central en la visibilització dels conflictes relacionats amb l'aigua. Un exemple destacat és la cobertura que El País i La Vanguardia han realitzat sobre la crisi de l'aigua a Catalunya, amb reportatges que analitzen la privatització de serveis i les seves conseqüències per a les comunitats. També el portal Plataforma en Defensa de l'Aigua Pública ha estat clau per denunciar pràctiques opakes i impulsar un debat públic informatiu i rigorós. No obstant això, casos com la desinformació entorn les pluges i la gestió de la sequera mostren la importància de mantenir un periodisme rigorós i crític.

Finalment, els **artistes, escriptors i comunitats creatives** aporten una dimensió simbòlica i afectiva imprescindible per connectar l'aigua amb la cultura i les emocions. A Catalunya, exposicions com "Aigua, Memòria i Vida" organitzada pel Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) han posat en relleu narratives artístiques que reflexionen sobre la relació històrica i cultural amb l'aigua.

A nivell internacional, projectes com “Watershed” de l’artista Katie Paterson exploren la interconnexió entre l’aigua, el temps i la natura, creant experiències poètiques i reflexives. També la literatura ambiental, amb autores com Emmi Itäranta i la seva novel·la *Memory of Water* (2014), contribueix a reconstruir el vincle emocional i ètic amb l’aigua des de la ficció i la crítica.

Aquest conjunt d’actors que observen, connecten i reinterpreten, encara que sovint no participin directament en la presa de decisions, són imprescindibles per teixir un relat híbrid i complex que articuli coneixement, consciència i acció. La seva funció és clau per ampliar els marcs d’anàlisi i per fomentar processos més democràtics i inclusivament en la governança de l’aigua.

D. LES QUE ROMANEN INVISIBLES: DONES, INFANTS I NO HUMANS

En la governança de l’aigua sovint queden invisibilitzats actors fonamentals que cuiden i protegeixen aquest recurs des de perspectives diverses. Les dones, per exemple, són sovint les principals gestores quotidianes de l’aigua, encarregades de tasques domèstiques, d’alimentació i de salut que depenen directament d’aquest recurs essencial. Diversos estudis realitzats per l’Institut Català de les Dones en col·laboració amb la Universitat de Barcelona han posat de manifest aquesta invisibilització sistèmica, especialment en contextos de precarietat on les dones assumeixen la càrrega principal del treball de cura. Iniciatives com la xarxa feminista Dones de l’Aigua reivindiquen el paper femení en la gestió comunitària i sostenible dels recursos hídrics, connectant aquesta visió amb els plantejaments ecofeministes que proposen repensar les relacions de poder basades en la cura i la responsabilitat col·lectiva.

Les generacions més joves també juguen un paper clau en la construcció d'una consciència ambiental intergeneracional que pugui afrontar la crisi climàtica i hídrica. A Catalunya, programes educatius com “Escoles + Sostenibles”, impulsat per la Generalitat, integren l'educació ambiental sobre l'aigua en l'àmbit escolar, promovent activitats pràctiques i de sensibilització. Alhora, organitzacions com Fundesplai desenvolupen projectes com Aigua és Vida, que impliquen infants i joves en la defensa i cura dels recursos hídrics. Tot i això, aquests projectes sovint tenen poca incidència en l'agenda pública, posant en evidència la necessitat d'una major inclusió dels joves en els espais de decisió vinculats a la gestió de l'aigua.

Finalment, **la concepció tradicional que entén els rius, aqüífers i zones humides només com a recursos econòmics està sent replantejada des de moviments ecofeministes i enfocaments de governança més-que-humana**. Al Parc Natural del Delta de l'Ebre, per exemple, es reconeix la importància ecològica dels ecosistemes aquàtics, promovent una gestió integrada que respecta la seva dinàmica natural. A més, el moviment Rights of Nature Catalunya està treballant per introduir en la legislació la figura dels “subjectes ecosistèmics”, que reconeix el dret dels ecosistemes a existir i regenerar-se. Aquest canvi de paradigma situa la cura i el respecte als pobles no humans al centre de la governança hídrica, promovent processos més justos i ecològicament responsables.

En conclusió, la governança de l'aigua és una qüestió complexa que va més enllà de la gestió tècnica i implica tensions profundes. Cal una reflexió crítica sobre com ens hi hem relacionat, visibilitzant els actors exclosos i repensant els rols dels diversos sectors per avançar cap a models més justos i inclusius.

Per aquest motiu, és fonamental reconèixer tots els actors implicats, impulsar una gestió participativa i ecològica de l'aigua, i recuperar la comprensió de l'aigua com un dret universal i un patrimoni comú: un espai de relació que no només cal protegir, sinó també valorar i gaudir.

5. Bones pràctiques i casos d'èxit

Davant la presa de consciència creixent sobre el valor ecològic, social i econòmic de l'aigua, diverses iniciatives arreu del món, però també a Catalunya, han destacat per impulsar models innovadors, sostenibles i participatius de gestió hídrica. Tanmateix, altres contextos posen en evidència els límits dels sistemes actuals i la necessitat urgent d'una transició hídrica justa. A continuació, s'exposen bones pràctiques que busquen ser una inspiració per a la nova orientació de la governança de l'aigua a Catalunya.

INNOVACIÓ PÚBLICA

La remunicipalització de l'aigua a Terrassa

Com ja hem mencionat anteriorment, la ciutat de Terrassa és un cas emblemàtic de remunicipalització de l'aigua a Catalunya. El 2018, l'Ajuntament va recuperar la gestió pública del servei, fins aleshores en mans privades, creant l'empresa municipal **Taigua**. Aquesta decisió, fruit d'una àmplia mobilització ciutadana, es va fonamentar en la voluntat de garantir un accés més just, equitatiu i sostenible a l'aigua, prioritzant l'interès general per sobre del lucre econòmic.

Un dels aspectes més innovadors del model de Terrassa és l'**Observatori de l'Aigua** (OAT), un organisme autònom creat a proposta de la **Taula de l'Aigua** per vetllar pels principis rectors definits col·lectivament. L'OAT dinamitza la participació de la ciutadania organitzada i facilita la coproducció de polítiques públiques entre administració, gestora i societat civil, promovent una governança basada en la justícia social i ambiental.

Aquest enfocament es concreta també en el **Consell d'Entitats de l'Aigua**, que contribueix a la transparència i el control democràtic. Amb mesures com tarifes progressives i campanyes de consum responsable, Terrassa s'ha convertit en un referent nacional i internacional en gestió pública i participativa de l'aigua.

POLÍTIQUES PÚBLIQUES

La nova ordenança de Barcelona fixa els llindars d'obligatorietat en el reaprofitament de les aigües grises

La Comissió d'Ecologia, Urbanisme, Mobilitat i Habitatge de Barcelona ha aprovat inicialment **l'Ordenança d'Aigües Grises**, una iniciativa pionera que regula el reaprofitament de les aigües grises en edificis de nova construcció i grans rehabilitacions, amb l'objectiu de reduir el consum d'aigua potable i avançar cap a una ciutat més resilient davant el canvi climàtic.

Aquesta normativa, fruit d'un ampli procés participatiu amb més de 570 persones implicades, estableix criteris tècnics per garantir la qualitat i sostenibilitat en l'ús d'aquests recursos hídrics alternatius, i contempla la instal·lació obligatòria del sistema en edificis residencials i altres usos amb consum elevat. Amb aquesta mesura, Barcelona preveu un estalvi anual de fins a 136.000 m³ d'aigua potable, el que representa un 33% de reducció en l'àmbit residencial, consolidant-se com un exemple de governança hídrica que combina la transparència, la participació ciutadana i la innovació tècnica per protegir i gestionar de manera sostenible un bé comú essencial. <https://tuit.cat/k21qS>

Un cas que ja és pioner en pràctiques de regeneració i reutilització és **El Prat del Llobregat**. A través de la depuradora del Llobregat i el seu sistema de regeneració, es reutilitzen aigües depurades per a usos agrícoles, ambientals i industrials, reduint així la pressió sobre els aqüífers i ajudant a conservar els ecosistemes del delta. Aquest model és especialment rellevant en un context metropolità amb alta demanda hídrica i risc de salinització. <https://tuit.cat/Bz12i>

La campanya "D'on no n'hi ha, no en raja"

La campanya "D'on no n'hi ha, no en raja" és una bona pràctica perquè aborda de manera integral i crítica la gestió de l'aigua a Catalunya, posant en evidència la insostenibilitat del model actual basat en un consum creixent i insaciable. La campanya reivindica un canvi de paradigma imprescindible: deixar de tractar l'aigua com un recurs infinit i assumir que cal adaptar-se a l'escassetat, protegint els ecosistemes i garantint l'accés digne a aquest bé comú per a tota la població. En denunciar la prioritització dels interessos econòmics i dels macroprojectes sobre les necessitats bàsiques i mediambientals, la campanya aposta per una gestió pública, democràtica i justa, imprescindible per fer front al canvi climàtic i a la sequera.

A més, la campanya és un exemple d'acció social ben organitzada, que no només denuncia els problemes sinó que ofereix demandes concretes i vies clares per a la participació ciutadana. Promou la reducció del consum, la protecció dels aqüífers, la promoció d'una agricultura sostenible i la detenció de l'expansió urbanística descontrolada, oferint eines per mobilitzar i conscienciar la ciutadania i les entitats. Això facilita la construcció d'un moviment social fort i amb capacitat d'incidir en les polítiques públiques, essent un model a seguir per altres causes ambientals i socials. <https://www.noenraja.cat/>

Aquest és una de les imatges visuals que van elaborar per traslladar les seves propostes a la ciutadania i actors implicats:

SECTORS INDIRECTES

La reducció del consum d'aigua del 25% de la Universitat Autònoma de Barcelona

La Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) ha aconseguit reduir el seu consum d'aigua en un 25% gràcies a la implementació d'un conjunt de mesures d'estalvi impulsades durant la crisi de sequera. **Aquesta experiència demostra com les institucions públiques poden jugar un paper exemplar en la transició cap a una gestió més sostenible dels recursos hídrics.** Les accions inclouen la substitució d'elements de reg per sistemes més eficients, l'optimització de les instal·lacions sanitàries, la detecció de fuites, la conscienciació de la comunitat universitària i l'aposta per espècies vegetals menys demandants d'aigua en les zones enjardinades del campus. Tot plegat s'ha dut a terme en coordinació amb el Pla de Sostenibilitat de la UAB i amb el suport d'equips tècnics especialitzats.

Aquest cas mostra com una institució amb una gran superfície i activitat diversa pot aplicar estratègies efectives de reducció del consum sense comprometre la qualitat del servei ni les condicions d'estudi i treball. La UAB ha generat un precedent valuós per altres centres educatius i espais públics, demostrant que la innovació, la planificació i la implicació col·lectiva poden transformar la relació amb l'aigua en temps d'emergència climàtica.

MÓN RURAL

La Comunitat de Regants d'Organyà (Alt Urgell)

La **Comunitat de Regants d'Organyà (Alt Urgell)** gestiona uns 3.000 hectàrees de regadiu al llarg del riu Segre, amb un sistema de canals històric que data de fa més de 100 anys. Recentment, han invertit més de 1 milió d'euros en la renovació de les infraestructures (revestiment de canals i instal·lació de comportes intel·ligents) que ha reduït les pèrdues d'aigua en un 25%. Aquest model comunitari garanteix una distribució equitativa i protegeix un aquífer important, que subministra aigua a més de 1.000 famílies i evita la sobreexplotació que afecta altres zones del Pirineu català. <https://tuit.cat/k1Ovg>

6. Reptes i escenaris de futur

Tot i que la sequera iniciada el 2020 ha estat tècnicament superada el 2025, Catalunya continua afrontant riscos estructurals i vulnerabilitats que evidencien la necessitat d'un canvi profund en la manera com es gestiona, valora i distribueix l'aigua. **No es tracta només d'una emergència puntual, sinó de l'avantsala d'una nova normalitat marcada per la intermitència, l'escassetat i la incertesa climàtica.**

RISCOS I VULNERABILITATS ESTRUCTURALS

Els fenòmens extrems derivats del canvi climàtic, com les sequeres prolongades, les pluges torrencials o els incendis forestals, són cada cop més habituals i evidencien vulnerabilitats estructurals que requereixen una planificació a llarg termini i una adaptació profunda. A Catalunya, sectors com la ramaderia han vist reduccions d'aigua de fins al 50%, fet que posa en risc la seva viabilitat i incrementa les emissions per unitat de producte; d'altres, com el transport i la logística, depenen de l'aigua per al manteniment d'infraestructures, mentre que els serveis d'emergència necessiten aquest recurs per fer front a incendis cada cop més intensos, com els registrats a la Garrotxa i el Ripollès. Aquestes afectacions desiguals mostren la urgència d'un model de gestió que prioritzi la justícia social i ambiental, corregeixi els desequilibris entre sectors i territoris, i permeti afrontar futures crisis amb més resiliència i equitat.

UN MITE PERSISTENT I OPORTUNITATS DE CANVI SISTÈMIC

Un dels principals obstacles per avançar cap a una gestió sostenible és el **mite de l'aigua com a recurs infinit o fàcilment substituïble**. Aquesta percepció ha alimentat polítiques de creixement acrític, l'ús ineficient i la manca històrica d'inversió en infraestructures de reutilització i estalvi.

Però també hi ha senyals d'oportunitat:

1

Inversions estratègiques. El Govern de Catalunya ha anunciat més de 2.400 milions d'euros en infraestructures, amb l'objectiu de duplicar la capacitat de dessalinització i regeneració i incrementar l'aprofitament d'aigües com les del riu Besòs. Aquestes inversions poden ser una palanca de canvi real si s'acompanyen d'una redistribució territorial justa i criteris ambientals estrictes.

2

Innovació i digitalització. La digitalització del cicle de l'aigua (amb eines com els sensors intel·ligents, la telemetria o la modelització predictiva) permet una gestió més eficient i adaptativa, amb iniciatives com el PERTE de digitalització que ja s'estan aplicant en alguns municipis.

3

Lideratge en governança ecològica. Catalunya té el potencial de posicionar-se com un país referent en governança ecològica. Però això requereix articular polítiques de l'aigua amb l'agenda climàtica, urbana, agrària i social; en definitiva, passar del "paradigma hidràulic" a una nova cultura de l'aigua centrada en els límits ecosistèmics i la coresponsabilitat.

4

Recerca i desenvolupament. La col·laboració entre institucions públiques, universitats i empreses pot fomentar innovacions amb impacte real, com ara nous sistemes de cultiu de baix consum hídric, tecnologies de purificació descentralitzada o iniciatives comunitàries de custòdia de l'aigua.

ESCENARIS DE FUTUR I DECISIONS DETERMINANTS

Els pròxims anys seran clau per definir quin model de relació volem establir amb l'aigua. Podem imaginar quatre escenaris plausibles:

Status quo

Es manté l'actual model fragmentat i reactiu, amb inversions puntuals però sense canvis estructurals. L'escassetat d'aigua s'agreuja i es cronifica, incrementant tensions socials i territorials.

Reduïr

Es fan petites millores tècniques (eficiència, digitalització), però sense repensar el model econòmic ni frenar els usos més intensius. El sistema continua sent vulnerable a les sequeres i poc just en la distribució.

Reformar

Es desplega una millor governança integrada, es fa valer el principi de precaució i es promou la coresponsabilitat entre actors. Es redueixen desigualtats i es millora la resiliència del sistema.

Transformar

Catalunya esdevé un referent europeu en governança de l'aigua, apostant per la sobirania hídrica, el foment d'usos comunitaris i el respecte als cabals ecològics. És un escenari exigent, però necessari i desitjable.

Així, la crisi hídrica a Catalunya no és només una qüestió de disponibilitat d'aigua, sinó un desafiament de justícia i governança. Requereix decisions valentes, lideratges compromesos i una mirada a llarg termini capaç de posar la vida i el territori al centre. L'aigua no és un recurs qualsevol: és un bé comú i, en temps de crisi climàtica, un indicador clar de quin futur estem disposats a construir.

7. Des d'Oikia: accions, estratègies i propostes

Fer una anàlisi del territori no és tasca fàcil, però sí que té un límit: **hi ha un moment on, observades totes les possibilitats, totes les variables, compresos tots els interessos, s'ha de fer un pas endavant i passar a la fase proactiva.** Com deia la gran pensadora bell hooks, “el pensament crític no és complet sense propostes creatives”. Per aquest motiu, aquest últim apartat ofereix propostes transformadores per afrontar la crisi de l'aigua a Catalunya, amb la intenció d'acompanyar a responsables polítics i altres agents decisors en la seva presa de decisions informada.

Com ha hem mencionat en moltes ocasions en aquest document, la governança de l'aigua és un tema transversal, multifactorial i complex, que necessita respostes complementàries per trobar solucions efectives. En aquest sentit, hem unit aquestes solucions en quatre eixos temàtics:

A. PLANIFICACIÓ I GOVERNANÇA

1. Pacte hidrosocial català

Com ja ha plantejat el document *Dones i Sequera a la Catalunya Rural. Una perspectiva feminista* (Fundació Irla, 2024), cal impulsar un pacte nacional de l'aigua que reconegui el seu valor ecològic, social i cultural, més enllà de la seva funció com a recurs econòmic. Aquest pacte hauria de garantir la participació real de tots els actors territorials (comunitats locals, pagesia, món científic, moviments socials, institucions públiques), i establir criteris d'equitat i justícia ambiental. El finançament d'aquesta iniciativa pot venir de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), fons europeus com LIFE i NextGeneration.

2. Auditoria pública i ciutadana de la gestió de l'aigua

Hem de realitzar una auditoria independent i oberta sobre la gestió de l'aigua als municipis, especialment on hi ha operadors privats. Aquesta revisió hauria d'incloure l'anàlisi dels contractes vigents, els fluxos econòmics i les inversions fetes, així com la disponibilitat oberta de dades de consums i qualitat.

3. Gestió pública i democràtica de l'aigua

És important promoure la remunicipalització del servei d'aigua als municipis on encara és privat, com a pas clau per garantir una gestió sostenible, transparent i centrada en el dret humà a l'aigua. Aquesta transició ha d'incloure participació ciutadana i control democràtic, per evitar una nova centralització tecnocràtica. La gestió pública permet prioritzar l'interès general davant dels usos econòmics intensius i avançar cap a una planificació ecosistèmica, tot incorporant, si cal, coneixement privat sense cedir funcions de governança.

4. Incorporació d'indicadors hídrics en la planificació urbanística

Cal assegurar que qualsevol nou planejament urbanístic (tant els Plans d'Ordenació Urbanística Municipal (POUMs) com projectes d'urbanització específics) integri criteris de sostenibilitat hídrica des de la fase inicial. Això implica incorporar indicadors com el balanç hídric local (és a dir, la relació entre l'aigua disponible i els consums previstos), la capacitat d'infiltració al subsòl per recarregar aquífers i reduir escorrenties, la connexió amb sistemes de drenatge sostenible (com jardins de pluja, basses de laminació o paviments permeables) i la reducció de la impermeabilització del sòl provocada pel formigó o l'asfalt.

5. Observatoris locals de l'aigua

La creació d'observatoris locals de l'aigua permetria monitorar els recursos hídrics mitjançant ciència ciutadana i dades obertes. Impulsats per ajuntaments, entitats veïnals o escoles, poden utilitzar tecnologies senzilles com sensors, aplicacions o mapes col·laboratius. A més de la funció tècnica, també tenen un paper pedagògic i de foment de la co-gestió i les bones pràctiques.

B. TECNOLOGIA I INFRASTRUCTURES ECOSOCIALS

6. Reutilització d'aigües grises i pluvials

És fonamental promoure ordenances municipals que facin obligatòria la instal·lació de sistemes de reutilització d'aigües grises (procedents de dutxes, lavabos o rentadores) i de recollida d'aigües pluvials en obra nova, rehabilitacions i equipaments públics. Aquestes aigües poden ser reutilitzades per a reg, cisternes o usos industrials lleugers, contribuint significativament a la reducció del consum d'aigua potable.

7. Infraestructures verdes urbanes per retenir i infiltrar aigua

Les infraestructures verdes permeten adaptar les ciutats a un nou cicle de l'aigua més sostenible i resilient. Inclouen jardins de pluja, paviments drenants, cobertes verdes i basses urbanes de laminació, que afavoreixen la infiltració i evapotranspiració, redueixen l'escorrentia superficial i minimitzen el risc d'inundacions.

8. Tractaments naturals d'aigües residuals en entorns rurals

En zones rurals o disseminades, els sistemes de tractament natural són una alternativa econòmica, eficient i ambientalment sostenible per depurar aigües residuals. Es basen en processos ecològics com les llacunes de tractament, els biofiltres vegetals o les zones humides artificials, que eliminen contaminants mitjançant filtració i acció biològica.

9. Banc de tecnologies pageses i innovació rural

És essencial crear un banc de coneixement i innovació hídrica rural que recopil·li, posi en valor i faci accessibles tecnologies pageses i comunitàries de gestió de l'aigua. Aquest catàleg podria incloure sistemes de reg eficient a petita escala, canalitzacions comunitàries, emmagatzematge en cisternes o aljubs, i solucions de baix cost adaptades a contextos agrícoles. També hauria de promoure la transferència de coneixement entre comunitats, enginyeries locals i centres de recerca agroecològica.

C. CULTURA, EDUCACIÓ I COMUNICACIÓ

10. Campanyes de comunicació transformadores

Les campanyes han d'anar més enllà de l'estalvi i visibilitzar les causes estructurals de la crisi hídrica, com les desigualtats, l'urbanisme insostenible o la manca de polítiques públiques. Cal fomentar una relació col·lectiva i conscient amb l'aigua, combinant materials de l'ACA amb la mirada crítica d'entitats com Oikia, que promouen un enfocament ecosocial i just.

11. Educació ecosocial sobre l'aigua a escoles i instituts

És imprescindible incorporar tallers educatius i treballs de recerca que vinculin els coneixements científics sobre l'aigua amb les experiències i la memòria oral de la comunitat local. Aquesta educació ha de fomentar la comprensió crítica sobre la gestió hídrica, posant en valor el territori i les formes de vida que hi estan connectades. Així, l'educació no només transmet informació, sinó que promou la consciència i el compromís amb la cura de l'aigua com a recurs comú i patrimoni col·lectiu.

12. Agenda cultural de l'aigua

La creació d'una agenda cultural dedicada a l'aigua pot incloure rutes guiades, exposicions i festivals que narrin la història, les tradicions i les transformacions de la relació entre pobles, ciutats i aquest recurs essencial. Aquestes activitats culturals són clau per generar un diàleg transversal i intergeneracional, que contribueixi a reforçar la identitat i el sentit de pertinença, així com a sensibilitzar la població sobre els reptes actuals i futurs de l'aigua.

13. Espais de diàleg rural-urbà

Per avançar cap a una gestió de l'aigua més integrada i justa, cal impulsar la creació de fòrums i assemblees que permetin la co-governança entre les àrees urbanes i el món rural. Aquests espais de diàleg han de facilitar l'intercanvi de saberes, la resolució conjunta de conflictes i la construcció de solucions adaptades a les realitats territorials diverses, promovent així un enfocament de gestió hídrica que sigui participatiu i inclusiu.

D. PRODUCCIÓ, CONSUM I MÓN AGRARI

14. Comunitats de regants ecosocials

És necessari impulsar la creació i reconeixement legal de comunitats de regants que integrin principis d'eficiència en l'ús de l'aigua, justícia hídrica i governança compartida. Aquestes figures legals han de garantir una distribució equitativa del recurs, fomentant la participació activa dels regants en la presa de decisions i assegurant que els usos agrícoles siguin sostenibles i respectuosos amb els ecosistemes. Aquest model promou la responsabilitat col·lectiva i la capacitat d'adaptació davant els reptes derivats del canvi climàtic.

15. Transició agroecològica centrada en la sobirania hídrica

Els projectes pilot d'agroecologia han de fomentar la diversificació, la resiliència i l'eficiència hídrica, recuperant pràctiques tradicionals i tecnologies que reforcin la sobirania de l'aigua. Es poden finançar amb fons com la PAC, els programes LEADER o NextGen Rural.

16. Protecció i reactivació de sistemes hídrics tradicionals

És fonamental conservar i recuperar elements tradicionals de la infraestructura hídrica com fonts, canals antics, sínies i basses, que no només tenen un valor funcional sinó també un gran valor patrimonial i cultural. Aquestes infraestructures, presents en territoris com la Vall d'en Bas o Prades, són testimonis d'una gestió de l'aigua adaptada a les condicions locals i poden ser reactivades per reforçar la resiliència davant de la sequera i la degradació ambiental.

17. Indexació hídrica de subsidis agraris

Per fomentar pràctiques agrícoles més sostenibles, és imprescindible condicionar els ajuts i subvencions agràries a la implementació de mesures que minimitzin l'impacte híbrid i ambiental. Aquesta indexació dels subsidis pot incentivar l'adopció de tecnologies i tècniques de baix consum d'aigua, així com pràctiques que preservin la qualitat del recurs i els ecosistemes associats, promovent una agricultura més responsable i coherent amb els objectius d'adaptació al canvi climàtic.

E. FINANÇAMENT I IMPLEMENTACIÓ

Per fer possible la transició cap a una nova governança de l'aigua, cal activar una combinació de fonts de finançament públiques i comunitàries, aprofitant tant els recursos existents com els instruments d'innovació territorial. Entre les fonts prioritàries hi trobem el suport de l'**Agència Catalana de l'Aigua** (ACA), els fons europeus **Next Generation** i **LIFE**, el programa **LEADER** per al desenvolupament rural, els projectes de recerca i innovació com **H2020** o **Horizon Europe**, així com pressupostos participatius municipals o finançament a través dels consells comarcals.

Per garantir una implementació eficaç, cal apostar per eines de governança col·laborativa, com ara aliances entre municipis, universitats, cooperatives i entitats socials, que impulsin plans pilots amb avaluació científica i participativa. També és essencial establir xarxes d'intercanvi de coneixement, com la Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat, per compartir experiències, bones pràctiques i metodologies replicables arreu del territori. Aquest enfocament permet adaptar les polítiques hídriques a les diverses realitats locals i garantir-ne la legitimitat social i tècnica.

Aquest document és obert, viu i en constant millora. Des d'Oikia volem sumar veus i iniciatives que permetin avançar cap a una veritable justícia hídrica i ecosocial a Catalunya.

8. Recursos

NOTÍCIES

El termòmetre de la sequera a Catalunya: els embassaments de les conques internes ja superen el 80% (Ara, 28/04/2025): <https://tuit.cat/sygwe>

Tot Catalunya ja està en normalitat per sequera, excepte l'embassament de Riudecanyes (Nació Digital, 13/05/2025): <https://tuit.cat/co006>

L'impacte de la sequera a Catalunya: un repàs històric (Catalunya Press, 24/04/2024): <https://tuit.cat/lWrSQ>
Decàleg de propostes per fer front a l'escassetat hídrica i la sequera a Catalunya (Observatori del Deute en la Globalització, 15/07/2024): <https://tuit.cat/17pM3>

La sequera amenaça la supervivència de les explotacions d'oví i bacum a Catalunya (JARC, 24/10/2024): <https://tuit.cat/TubFo>

Tres situacions extraordinàries: la sequera de 2021-2025, l'estiu de 2022 i l'any 2022, el més càlid (Meteoteca de Catalunya): <https://tuit.cat/311PJ>

La sequera persisteix, i el nou Govern dona l'esquena als reptes de l'aigua de Barcelona (Sentit Crític, 25-09-2025): <https://tuit.cat/2ntep>

Aprovació inicial de l'Ordenança d'aigües grises de Barcelona (Ajuntament de Barcelona, 18-02-2025): <https://tuit.cat/k21qS>

Els embassaments se situen al 80% per primera vegada des de l'estiu del 2021 (Nació Impacte, 19-05-2025): <https://tuit.cat/jkfrU>

Rècord històric de boscos afectats per sequera durant el 2023 (CREAF, 22-05-2024): <https://tuit.cat/V2wxO>

PER SECTORS

Els boscos gironins són els més afectats per la sequera a Catalunya (Diari de Girona, 22-05-2024): <https://tuit.cat/e4sf6>

Quantes piscines s'han construït a Catalunya durant la sequera? (Sentit Crític, 24-07-2024): <https://tuit.cat/niig4>
La sequera amenaça la supervivència de les explotacions d'oví i cabrum a Catalunya (JARC, 24-20-2024): <https://tuit.cat/TubFo>

L'energia hidroelèctrica creix un 60% a Catalunya malgrat la sequera (Ara, 16-01-2025): <https://tuit.cat/uLhse>
Cadascun dels 6.295 canons de neu actius als Països Catalans consumeix sis cops més aigua que una llar (La Directa, 04-11-2024): <https://tuit.cat/Hnuqi>
Embotalladores sense aigua clara (La Directa, 04-05-2024): <https://tuit.cat/Rmicw>

PROJECTES DE RECERCA I ARTICLES ACADÈMICS

UPWater: <https://www.upwater.eu/>

NEWAVE Next Wave of Water Governance: <https://nextwatergovernance.net/>

When sustainable may not mean just: a critical interpretation of urban water consumption decline in Barcelona (Taylor & Francis Online, 27-09-2016): <https://tuit.cat/rrhcT>

Experiences of water poverty in the metropolitan area of Barcelona: implications for the Global North (IWA Publishing, 30-08-2024): <https://tuit.cat/yyseq>

Redrawing the Hydrosocial Cycle Through Treated Wastewater Reuse in the Metropolitan Area of Barcelona (Water Alternatives, 2023): <https://tuit.cat/uxqFy>

Dones i sequera a la Catalunya rural. Una perspectiva feminista (Ariadna Romans, Fundació Josep Irla, 2024): <https://tuit.cat/cNc3s>

Hacia un cambio sustancial en la gestión del riesgo de inundación. Informe OPPA 2024 (Fundación Nueva Cultura del Agua, 2025): <https://tuit.cat/73qsj>

RECURSOS DE MITJANS

Sequera a Barcelona el 2025: pluja acumulada i situació actual a la ciutat i a Catalunya | GRÀFICS (Betevé, 12/03/2025): <https://tuit.cat/u4ikC>

Notícies sobre la sequera a Nació Digital: <https://tuit.cat/7k2q8>

Notícies sobre la sequera a Diari Ara: <https://tuit.cat/vqrmO>

RECURSOS OFICIALS

El portal de la sequera (Generalitat de Catalunya): <https://tuit.cat/pAwSe>

Pla de Sequera de Catalunya 2023-2027 (Generalitat de Catalunya): <https://tuit.cat/ox6Hp>

Campanyes i divulgació sobre la sequera (Generalitat de Catalunya): <https://tuit.cat/182e1>

Estat de la sequera - Servei Meteorològic de Catalunya: <https://tuit.cat/c49yS>

ESPAIS OFICIALS

Institut Català de Recerca de l'Aigua: <https://icra.cat/>

Catalan Water Partnership: <https://cwp.cat/>
Associació Catalana d'Amics de l'Aigua: <https://amicsaigua.com/>

Agència Catalana de l'Aigua: <https://tuit.cat/qEjk6>
Projectes associats a l'ACA: <https://tuit.cat/oxVHF>
Observatori Ciutadà de la Sequera (CREAF): <https://tuit.cat/nss1t>

RECURSOS CULTURALS I DE PENSAMENT

Conferència sobre Aigua al voltant de l'exposició Amazònies: Rosa Cerarols (LAVIRAL) i Aura Vidal (Aigua és vida): <https://tuit.cat/lnajz>

To the Last Drop: Europe's Hidden Water Crisis (Green European Journal, 03-04-2025): <https://tuit.cat/J5YJo>

A Catalunya exportem aigua? (Francesc Reguant, VIA Empresa, 26-03-2024): <https://tuit.cat/jezCR>

Sobre nosaltres

Ariadna Romans i Torrent

Ariadna Romans i Torrent és investigadora, consultora i escriptora. Actualment treballa a la Universitat d'Amsterdam i també com a consultora a Utopiq. És ponent de la Secció de Feminismes a l'Ateneu Barcelonès. Té una columna setmanal a VIA Empresa on parla d'actualitat, filosofia i canvi climàtic. A casa nostra, és l'encarregada de l'edició d'El Rebost, la newsletter mensual d'Oikia.

Sobre oikia

Oikia reuneix persones i actors dels àmbits social, polític, activista i econòmic amb la voluntat d'impulsar una transformació verda i justa del país. Neixen amb l'objectiu de promoure noves formes d'organització, d'economia i de relació social que permetin fer front a l'emergència climàtica i preservar la salut del planeta. S'adrecen tant als poders públics com al conjunt de la ciutadania, així com als sectors econòmics i socials i aposten per propostes valentes i innovadores que situïn la transició energètica, la protecció de la biodiversitat i els valors ambientals al centre de l'acció política i social.

oikia

**Propostes verdes
i accions per transformar**